

АНИМАТИВНИЯТ ПОДХОД В ОБРАЗОВАНИЕТО И РОЛЯТА МУ ЗА МОТИВИРАНЕ НА ЧЕТЕНЕТО ЗА УДОВОЛСТВИЕ

Николинка Михайлова

Университет по библиотекознание и информационни технологии

Резюме: Най-великото постижение на съвременната култура е признанието на индивидуалността и изключителността на личността. Образованието на XXI век поставя в центъра на педагогическото взаимодействие детската личност, творческото ѝ развитие и социализиране.

Тезата, развита в настоящия доклад, е подчинена на убеждението, че създаването на игрово настроение сред учениците подобрява творчеството им. А анимативният подход, следвайки принципа на полисензорност на обучението, стимулира мотивацията за четене и носи удовлетворение и радост от общуването с текста.

Ключови думи: анимативен подход, образование, четене, мотивация.

Въведение

Новата образователна парадигма поставя ученика в центъра на педагогическото взаимодействие. Този фокус разкрива за педагозите различията от културен и социален характер, както и нагласата към ученето като цяло на всяка отделна и уникална по своя характер детска личност. Необходими са нови подходи, както и флексибилност в комуникациите между всички, заети с обучението и възпитанието на подрастващите. Сътрудничеството и обмяната на опит, както и интердисциплинарните и интерактивните уроци сближават методиките на преподаване с цел осигуряване на творческа изява от страна на децата при решаване на учебните задачи, казуси и проблеми за конкретната възрастова група. За решаването на проблемите в учебните ситуации все повече се подхожда анимативно. В контекста на планираните учебни теми и дейности чрез анимативния подход се търси баланс между учене и игра, която в последните години е все по-статична и все повече протича във виртуалното пространство.

В началния етап на образование учениците имат повече потребност от игра и общуване, преплитат се когнитивното и социалното възприятие в училищната среда. Ролята на учителите е свързана с важната задача да създават динамични условия за учене и

да изместят погледа на децата от дигиталния носител на удоволствие. Създават се условия на стимулиращи взаимоотношения с другите на базовата обективна основа, свързана с учебната дисциплина четене, като целта е неусетно тя да се превърне в потребност и източник на удоволствие. Печатните, красиво илюстрирани книги са главното средство за постигане на четене за удоволствие още от най-ранна детска възраст.

Любомира Парижкова пише: „Учениците, които редовно четат за удоволствие, имат повече възможности за подобряване на своите четивни умения чрез практика“ [1].

Методология на изследването

В изследването на ефективността от прилагането на анимативния подход в образованието с цел подобряване на читателската компетентност и четенето за удоволствие са използвани методите анализ, синтез и наблюдение във формална и неформална обучителна среда на ученици от начален етап на образованието.

Изложение

Целта на съвременното образование е да научи децата да мислят, да се ориентират правилно в търсенето на информация, да решават казуси и общи проблеми и в процеса на обучението да се изградят като пълноценни творчески личности, удовлетворени от себе си. Анимативният подход подпомага този процес, като се базира на естествения порив на детето да сподели мислите си и да изиграе роля, родена от фантазиите, които е провокирала във въображението му печатната книга. С изразните средства на езика, изобразителното изкуство, музиката, танца и играта децата пресъздават съдържанието на текста, който ги е докоснал. Подготвяйки индивидуални и групови проекти, учениците развиват самостоятелност, постигат майсторство и преследват своя цел. Всичко това формира тяхната вътрешна мотивация и прави четенето вълнуващо занимание.

Анимативният подход е не само вълнуващ, той е актуален и значим за постигане на образователните цели във формалното и неформалното обучение. Този подход е неразривно свързан с играта, а по думите на Бруно Бетелхайм „играта позволява на детето да разрешава в символична форма нерешени проблеми от миналото и да се справя пряко или косвено с настоящите проблеми. Това е и неговото най-значимо средство за подготовка за бъдещето и неговите задачи“ [2].

Същността на понятията „анимация“, „педагогическа анимация“ и „дидактическа анимация“ са разгледани в публикациите на Р. Пенкова [3] и З. Димитрова [4].

Концепцията на понятието „анимация“ разкрива съществената роля на аниматорите като носители на вдъхновение и съпреживяване. В обучението по четене анимацията е свързана с удоволствието от преживяването и съпреживяването на текстовото съдържание, от споделянето чрез играта на емоцията и личната рефлексия.

Анимацията е средство за взаимодействие и въздействие със средствата на художественото слово и приложното изкуство, като в процеса на анимацията се преплитат роли и доминанти. Често пъти спонтанно детско хрумване създава импровизация в урока по български език и литература и това хрумване се харесва и става начало за игрови изяви, вдъхновени от художественото въздействие на текста. Ролята на учителя в това взаимодействие е да улеснява (фасилитира) процеса. Без да е планирано, в урока по четене спонтанно се изиграва диалог, съчинен от децата по темата на легендата „Защо Слънцето и Луната не се срещат“. Създава се игриво настроение, което засилва интереса към четивото. Примерите за ефекта на анимативния подход в класната стая са много. Когато децата срещнат одобрението и възхищението от творческата им игра в очите на учителя, мотивацията да четат и да търсят извори за творческа изява, се засилва. Анимативната игра, вдъхновена от художественото произведение, изразява моментното състояние на ума, което е проводник на детското въображение. Това състояние наблюдаваме най-често, когато поднесем на учениците забавно четиво, чието съдържание докосне сърцата и умовете им. Ценността на тази игра, провокирана от съдържанието на прочетеното, е центрирана в преживяването. А приятното преживяване с книгата мотивира децата да търсят удоволствие в четенето.

Съвременните ученици се развиват в условията на богата на стимули, динамично променяща се среда. Изобилието от книги, компютърни игри и електронни медии провокира познавателните им интереси. Учителят е този, който насочва и определя методите и формите на дидактическото взаимодействие. Избраните от педагога методи са насочени не само към по-пълно усвояване на учебния материал и на четенето като основна компетентност, но и към по-пълна личностна изява на всеки ученик, в която да се изрази рефлексията от възприетото. Споделено четене, което да провокира детския интерес, мислене и вербална активност. Занятия с четене, които да въздействат мотивиращо и да стимулират детското въображение. Метакогнитивни прийоми за самонаблюдение и

създаване на траен интерес към книгата и като крайна цел – формиране на автономен читател, който е мотивиран, самоконтролиращ се индивид. Принципът за полисензорност в образованието означава да се доловят нуждите, желанията и потенциалът на всяко дете. В усвояването на знанието да участват зрителни, слухови, вербални и двигателни активности, както и съпреживяване на случващото се в клас. Естествената емоционалност и любопитство, които децата притежават, подпомагат реализирането на стратегиите на анимативния подход.

„Потребността от анимация в образованието съществува реално, тъй като е породена от актуалните дефицити на жизнената среда, които не са намерили конкретен израз в съзнателното ежедневие на децата. Ефективната анимация допринася за повишаване на положителните емоции, превантивно въздейства в борбата със стреса и стимулира психическото стабилизиране на личността“ [4].

Потребността от анимация е породена от импулса на децата да учат в действие. Рефлексията предизвиква активност, планиране и действие.

Книгите и четенето за удоволствие успокояват детската личност и активират мисленето и творческия ѝ заряд.

Четенето на класически печатни детски книги тренира по неповторим начин ума и въображението. Докато очите четат, мозъкът преработва декодираната информация, а фантазията рисува по уникален начин картини, отразяващи прочетеното. Самото общуване с книгата е творчество, което носи удовлетворение и наслада.

Децата, като творци, изпитват потребност от личностна изява. Това ги мотивира и зарежда с ентузиазъм. Те обичат да влизат в различни образи на любими герои, да си преправят гласчетата при четене по роли и да измислят продължения на интересни истории. Рисуват, илюстрират, правят театър с хартиени кукли, залепени на моливите си, осъществяват и други свои хрумвания, с които се разведряват. Учителите им използват тази детска творческа активност и инициатива, за да промотират книжки с кратки текстове, като басни и приказки, подходящи за анимиране. В основата на анимирания подход при четенето стои играта. Питър Грей смята, че играта се мотивира по-скоро от средствата, отколкото от резултатите [5].

Барбара Фредриксон разработва така наречената от нея „теория за ролята на позитивните емоции за разширяването и изграждането“. Според нейната теория позитивните емоции разширяват възприятието ни и обхвата на мисълта ни. Това ни позволява да видим неща, които не сме виждали преди, да свързваме идеите по нов начин, да

експериментираме с нов тип поведение и по този начин да изграждаме своята палитра от знания, идеи и умения [6].

Анимативният подход в образованието всъщност е: активиране, оживяване, стимулиране, насочване, обновяване, подсилване, вдъхновяване, запалване на искра, стимулиране и събуждане на интерес към целенасочена дейност.

Марк Смит разглежда три вида анимации: креативно-изразителна, социокултурна и анимация на свободното време [7].

В образованието се реализира креативно-изразителната анимация (creative-expressive animation). Неотдавна при посещение в град Байлово, родното място на Елин Пелин, децата от 3. клас неочаквано намериха подходящо място, за да изиграят приказката „Умник Гюро“. Направихме клип и много се смяхме. Това стана повод да прочетат цялата книжка със забавни и поучителни приказки „Тридесет приказки от Елин Пелин“. Четенето беше наистина за удоволствие в свободното време – доброволно, положително мотивирано и споделено в клас.

Дидактиката може да бъде анимативна, забавна и мотивираща. Като дидактичен подход в обучението по четене и в часовете по български език и литература, анимирането допринася за „естетически ответ“, както пише Волфранг Изер: „За една теория на естетическия ответ добива първостепенна значимост онова, което беше страничен проблем за рецепцията: тя се концентрира върху въздействието, което определен литературен продукт упражнява върху читателите си, както и на извлечените от него отговори. Естетическият ответ следва да бъде схванат в категориите на взаимодействие между текст и читател. Наречен е естетически ответ, защото стимулира въображението на читателя, което на свой ред дава живот на преследвания от текста ефект“¹.

На пръв прочит трудна за асимилиране на смисъла от осемгодишни деца книга като „Малкият принц“ на А. Екзюпери с анимативния метод на представяне става любимо четиво – извор на творчески превъпласания и разбираня на смисъла. Изследвания на резултатите от събитието – анимация на тема от тази книга, дават повод за интенция.

Необходима е подготовка за анимативния подход от страна на учителите. Те обмислят и подготвят средата, нужните атрибути, кукли за театър и други стимулиращи елементи. Стимулът предизвиква реакция – артистично четене по роли, песенно творчество и търсене на подходяща музика.

Четвъртокласници представят темата за опитомяването в диалога между принца и лисицата, изигран като куклен театър пред

първокласници, а като отговор малките ученици подготвят представление на приказката „Най-хубавото птиче“ от Г. Райчев. Децата нарекоха изявата „пиеска“. Планирането, подготовката и представянето на театрални форми, сътворени по любими приказки и басни, допринасят за подобряването на уменията от четивния детски спектър и мотивират мисленето и четенето за удоволствие. В търсене на интересна история, научен или художествен текст за своя училищен проект детето чете повече и изпитва удоволствие от самостоятелния избор на четива.

Включването на музика и мултимедийни технологии обогатява възприятията и повишава външната мотивация на децата. Засилват се активността им и волята за успех.

Наред с художествените четива децата търсят оригинални идеи за споделено забавление и в детските енциклопедии. Подготвят викторини, анотации на книги и се справят с други предизвикателства. Стават режисьори и актьори на своите проекти. Свободата на избора им ги мотивира да четат и да създадат свой чеклист от стъпки, които да следват екипно.

Четенето за удоволствие създава игриво настроение у детето, подобрява въображението, творчеството и оригиналните решения на проблеми.

Анимативният подход създава положителна нагласа към книгите като източник на удоволствие. Когато децата имат свободата сами да си изберат четиво, това им създава радостно очакване от четенето. Те изпитват читателски екстаз от откритието си и бързат да споделят интересните истории.

Наблюденията ни в училище показват, че е най-добре, когато деца се учат от деца. Споделят личния си опит във взаимодействието и формират нови компетенции чрез забавлението.

Задачата на анимативния подход е да осъществи единодействие между радостта от забавления и целите на обучението.

Резултати

Като резултат от целенасоченото прилагане на анимативния подход в образованието отчитаме приноса му за мотивиране на четенето за удоволствие.

Обобщение на резултатите от прилагането на подхода в началния етап на образованието ще бъде представено в отделна статия.

Изводи/Дискусия

Четенето за удоволствие има свое място в живота на децата. Анимативният подход в образованието играе важна роля за засилване

на ефекта на удоволствието от четенето с творческите методи на театъра, музиката и танца. Анимативният подход осигурява естетически преживявания и създава условия за полезно и приятно прекарано време в училище.

Заклучение

Чрез прилагането на анимативния подход в образованието се засилва свързващата любов към четенето за удоволствие, постигат се хуманитарна сила и интелигентен растеж.

Бележки

¹ **Izer**, V. Retseptivna teoriya, pogled nazad, 2021, 1, [https://nbu.bg > za - nbu > receptivna - teoria, \(20.05.2022\).](https://nbu.bg > za - nbu > receptivna - teoria, (20.05.2022).)

[**Изер**, В. Рецептивна теория, поглед назад, 2021, 1, [https://nbu.bg > za - nbu > receptivna - teoria, \(20.05.2022\).](https://nbu.bg > za - nbu > receptivna - teoria, (20.05.2022).)]

References/Литература

1. **Parijkova**, L. Preosmislyane na chetivnata gramotnost v konteksta na predizvikelstvata nan ovata digitalna dekada. – V: *Образование и технологии*, 2021, 15, Бургас.

[**Парижкова**, Л. Преосмисляне на четивната грамотност в контекста на предизвикателствата на новата дигитална декада. – В: *Образование и технологии*, 2021, 15, Бургас.]

2. **Betelhaum**, B. Valshebstvo v deystvie. Smisal i znachimost v prikazkite, Sofiya: SBP, 1986, s. 4.

[**Бетелхайм**, Б. Вълшебство в действие. Смысл и значимость на сказки. София: СБП, 1986, с. 4].

3. **Penkova**, R. Aktualnost i znatsimost na animativniya podhod vav formalno i neformalno obuchenie. – V: *Uchilishten schetovoditel*, 2019, 08 – 09. VTU “Sv. sv. Kiril i Metodiy”, s. 37 – 43.

[**Пенкова**, Р. Актуалност и значимость на анимативния подход във формално и неформално обучение. – В: *Училищен счетоводител*, 2019, 08 – 09, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 37 – 43.]

4. **Dimitrova**, Z. Proektsii na animativniya podhod v pedagogikata. – V: *Образование и технологии*, 2017, 8, Бургас, s. 36.

[**Димитрова**, З. Проекции на анимативния подход в педагогиката. – В: *Образование и технологии*, 2017, 8, Бургас, с. 36.]

5. **Grey**, P. Svobodata da uchish. Sofia: Iztok-Zapad, 2016, s. 184.

[**Грей**, П. Свободата да учиш. София: Изток-Запад, 2016, с. 184.]

6. **Grey**, P. Svobodata da uchish. Sofia: Iztok-Zapad, 2016, s. 189.

[**Грей**, П. Свободата да учиш. София: Изток-Запад, 2016, с. 189.]

7. **Dimitrova**, Z. Proektsii na animativniya podhod v pedagogikata. – V: *Образование и технологии*, 2017, 8, Бургас, s. 36.

[**Димитрова, З.** Проекции на анимативния подход в педагогиката. – В: *Образование и технологии*, 2017, 8, Бургас, с. 33.]

За автора

Николинка Михайлова е старши учител в начална училищна степен на Националното музикално училище „Любомир Пипков“, град София. Професионалните ѝ интереси са свързани с обучението и възпитаването на деца, както и с детската литература и четенето.

Зачислена е като задочен докторант към Университета по библиотекознание и информационни технологии, катедра „Библиотечни науки“.

За контакт с автора: nikolinkamihajlova@gmail.com

THE ANIMATIVE APPROACH IN EDUCATION AND ITS ROLE TO MOTIVATE READING FOR PLEASURE

Nikolinka Mihaylova

University of Library Studies and Information Technologies

Abstract: The greatest achievement of modern culture is the recognition of the individuality and exclusivity of the individual. The education of the XXI century puts at the center of pedagogical interaction the child's personality and its creative development and socialization. The thesis developed in this paper is based on the belief that creating a playful mood among students improves their creativity. The animated approach, following the principle of poly-sensory learning, stimulates the motivation to read and brings pleasure and joy of communicating with the text.

Keywords: animative approach, education, reading, motivation.

About the author

Nikolinka Mihaylova works as senior teacher in primary school of the National music school "Lyubomir Pipkov". Her interests are in the areas of training and education of children, as well as children's literature and reading. She is a doctoral student in Library Studies Department in the University of Library Studies and Information Technologies, Sofia.

To contact the author: nikolinkamihajlova@gmail.com